

Jaarrapport NTTC 2023

Inhoud

1. Voorwoord	3
2. Inleiding.....	4
3. Arrest van het Grondwettelijk Hof over de PNR-wet	5
4. ETIAS.....	6
5. De verzameling van passagiersgegevens: enkele cijfers	7
A. Luchtvaartmaatschappijen	7
B. Vluchten en passagiers.....	7
6. De strijd tegen criminaliteit en terrorisme: operationele resultaten per dienst	9
A. Politie.....	10
B. Douane	13
C. VSSE-ADIV	17
D. De versterkte samenwerking, een troef van de BelPIU	17
7. De BelPIU op internationaal vlak: strategische en operationele samenwerking.....	18
A. Operationele samenwerking en gegevensuitwisseling.....	19
B. Informal Working Group on PNR	21
C. Opleidingen rond API/PNR.....	21
D. Benelux	21
E. IXIM	22
8. Conclusie	22

1. Voorwoord

Beste lezer,

Dat onze samenleving op quasi alle vlakken sterk gebaseerd is op informatiegedreven dynamieken, is een open deur intrappen. We zijn allemaal omgeven door informatie en data dewelke door iedereen, particulieren, telecom, handelaars, de medische wereld, banken, winkelketens, ... worden geëxploiteerd voor diverse doeleinden, al dan niet specifiek gereguleerd. Dit is een realiteit en een evolutie van de samenleving die noch ontkend noch kan gestopt worden. Om die 'infobesitas' te kunnen beheersen zien we nu ook de exponentiële opkomst van intelligente dataverwerking om deze informatiestromen enigszins exploiteerbaar te houden. Ook ons 'doelpubliek', met name criminele organisaties, terroristische netwerken bedient zich eveneens, zonder limieten, van allerhande data- en informatiebronnen voor hun doelstellingen.

Het is een evidentie dat het gebruik van informatiestromen door de overheid strikt gereguleerd wordt door een wettelijk kader. Dat is ook het geval voor het gebruik van reisgegevens in het kader van de strijd tegen terrorisme en zware criminaliteit. Er werden en worden heel wat garanties ingebouwd opdat deze informatie enkel en alleen gericht voor deze doelstellingen kan gebruikt worden. Dat werd ook erkend door het arrest (juni 2022) van het Hof van Justitie van de Europese Unie dat de Europese PNR-Richtlijn in zijn totaliteit bevestigde, maar eveneens enkele operationele beperkingen oplegde. Dit betekende enkele stappen terug in het Belgische en Europese informatie gestuurde veiligheidsbeleid. Het recente arrest van het Grondwettelijk Hof van oktober 2023, dat de procedure gestart in 2017 afsloot, benadrukte ook zeer duidelijk de meerwaarde die de verwerking van passagiersgegevens levert voor de veiligheid van de samenleving. Op zo goed als alle punten bevestigde het Grondwettelijk Hof de werking van het NTTC/BelPIU met uitzondering van de punten waarvoor het Hof van Justitie van de Europese Unie geen marge liet. De geopolitieke realiteit, de specifieke context van Brussel als hoofdstad van Europese en internationale instellingen en de specifieke uitdagingen op vlak van aanpak van de georganiseerde criminaliteit, zijn hier uiteraard niet vreemd aan.

Dit ondersteunt ons in de dynamiek dat we toekomstgericht moeten verder werken aan doelgerichte integratie van beschikbare informatiebronnen waarbij gegevensbescherming en privacy van in de beginfase moeten meegenomen worden als fundamentele pijlers. De realisatie van een ETIAS-unit binnen het National Travel Targeting Center naast de BelPIU is daar één voorbeeld van. Dat zal echter geen eindpunt zijn. Net zoals een passagier terecht een vlotte reiservaring verwacht van reservatie tot aankomst, wars van alle mogelijke silo's, stappen, IT-systemen, bevoegdheden en fases in dit continuüm, net zoals ook criminele organisaties zich bedienen van alle mogelijkheden om onder de radar te blijven net vanwege de bestaande reglementaire, operationele en IT compartimenteringen, net om die reden moeten we ook als veiligheids-, inlichtingen en grenscontrole diensten blijven werken aan functionele synergiën binnen en met alle relevante informatiebronnen. Dit vanuit het motto van het NTTC/BelPIU sinds 2018: 'it takes a network, to defeat a network'.

Dit rapport is een cijfermatige vertaling van het werk van heel wat geëngageerde medewerkers, niet in het minst de zeer geapprecieerde samenwerking met de collega's van alle diensten die de concrete controles uitvoerden in onze Belgische luchthaven. Dit verslag, zoals de wet van 25 december 2016 ons oplegt, is dan ook het resultaat van een zeer goed functionerend model van dagdagelijkse concrete samenwerking en informatiedeling. Een oprechte dank voor éénieder die zich hiervoor inzet.

Gunter CEUPPENS
Head of National Travel Targeting Center

2. Inleiding

Sinds de oprichting van de Belgische Passagiers Informatie Eenheid/Unit (BelPIU) in 2018 wordt, zoals bepaald door de wet van 25 december 2016 jaarlijks een rapport gepubliceerd waarin de operationele activiteiten van deze organisatie én de activiteiten niet rechtstreeks gelinkt aan de operationele analyse van passagiersgegevens worden beschreven. Vorig jaar werd het eerste jaarrapport van het National Travel Targeting Center (NTTC) geschreven waarin ook de stand van zaken van de ETIAS-Eenheid (European Travel Information and Authorisation System) kon teruggevonden worden. Dit is het tweede overkoepelende jaarrapport van het NTTC waarin u als lezer meer te weten komt over de oprichting van de ETIAS-eenheid, de werking van de BelPIU-eenheid en haar operationele resultaten en de werking van de overkoepelende organisatie NTTC.

Het rapport start met het arrest van het Grondwettelijk Hof dat op 12 oktober 2023 gepubliceerd werd. In het vorig rapport kon al gelezen worden dat het Hof van Justitie van de Europese Unie zich op 21 juni 2022 had uitgesproken over de validiteit van de PNR-richtlijn van 2016 mits een strikte interpretatie wordt toegepast. Het arrest van 12 oktober zal resulteren in enkele aanpassingen van de PNR-wet en de operationele werking van de BelPIU.

In een volgend hoofdstuk wordt de stand van zaken van de volgende grote uitdaging van het NTTC weergegeven: de oprichting van de ETIAS-eenheid tegen begin 2025.

Daarna kan u als lezer, net zoals voorgaande jaren, een overzicht terugvinden van het aantal verwerkte passagiersgegevens. Een belangrijke opmerking die we elk jaar meegeven is dat “unieke reisbewegingen” niet moet vertaald worden als “unieke personen”. Eén persoon kan jaarlijks meerdere reisbeweging maken van, naar, of via België. Op dit moment heeft het NTTC een dekkingsgraad van 99% en de laatste (kleine) luchtvaartmaatschappijen zullen de komende periode geconnecteerd worden.

Net zoals voorgaande jaren blijft de kern van dit jaarrapport de operationele resultaten van de BelPIU, volgend uit de analyse van de passagiersgegevens door de Geïntegreerde Politie, de Douane & Accijnzen, de Veiligheid van de Staat (VSSE) en de Algemene Dienst Inlichtingen & Veiligheid (ADIV), met bijstand van de BelPIU analisten én de ondersteuningsdiensten van het NTTC.

In het laatste hoofdstuk van dit jaarrapport geven we een overzicht van de internationale activiteiten van het NTTC. België blijft een mondiaal referentiepunt én een veelgevraagde partner door internationale organisaties zoals de Verenigde Naties UN CTED (Counter-Terrorism Committee Executive Directorate), UNOCT (United Nations Office of Counter Terrorism), ..., de Europese Commissie, de World Customs Organisation (WCO), en andere organisaties om onze expertise te delen. België is bovendien nog steeds voorzitter van de operationele subgroep van de Informal Working Group on PNR.

3. Arrest van het Grondwettelijk Hof over de PNR-wet

Op 12 oktober 2023 heeft het Grondwettelijk Hof (GwH) een definitieve uitspraak gedaan over het beroep tot nietigverklaring dat de Liga voor de Rechten van de Mens in 2017 had ingesteld tegen de wet van 25 december 2016 inzake de verwerking van passagiersgegevens (de PNR-wet).

Ter herinnering, het GwH had in een eerste uitspraak in 2019 tien prejudiciële vragen gesteld aan het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJ-EU) over de interpretatie van verschillende bepalingen van de EU PNR-richtlijn. Het HvJ-EU heeft op 21 juni 2022 zijn arrest gewezen, waarin het al deze bepalingen heeft gevalideerd en heeft bevestigd dat het Europese PNR-systeem in staat is om zijn doelstellingen van de bestrijding van terrorisme en zware criminaliteit te verwezenlijken met inachtneming van de grondrechten, mits het strikt wordt geïnterpreteerd en de bescherming van de persoonsgegevens van passagiers het best wordt gewaarborgd.

In zijn arrest n°131/2023 heeft het Grondwettelijk Hof vervolgens enkele artikels van de PNR-wet gedeeltelijk nietig verklaard omdat ze in strijd zijn met de strikte interpretatie die het HvJ-EU gegeven heeft aan de EU PNR Richtlijn. Dit betreft:

- De artikels met betrekking tot de omzetting van de API-richtlijn van 29 april 2004,
- Het artikel betreffende de toegang tot passagiersgegevens in de passagiersdatabank van de PIU voor zover er geen onafhankelijke en onpartijdige instantie een goedkeuring geeft,
- Het in artikel 8, §1, 4°, van de PNR-wet genoemde doel van de verwerking, dat verband houdt met een aantal bevoegdheden van de inlichtingendiensten aangezien deze te ruim waren geformuleerd. *Het arrest bevestigt echter wel zeer expliciet de meerwaarde van de inlichtingendiensten binnen de BelPIU binnen de scope van de EU PNR Richtlijn.*

Wat de andere betwiste bepalingen van de PNR-wet betreft, is het GwH van mening dat deze kunnen worden geïnterpreteerd in overeenstemming met de interpretatie van het HvJ-EU en draagt het de PIU en de wetgever op ervoor te zorgen dat de PNR-wet zodanig ten uitvoer wordt gelegd dat deze volledig wordt nageleefd.

In het algemeen kan dit arrest als zeer gunstig voor de huidige werking van de PIU beschouwd worden, waardoor een continuïteit van de meeste operationele activiteiten kon gegarandeerd worden.

Het hoofdstuk met betrekking tot de omzetting van specifiek de API-richtlijn was nog niet geoperationaliseerd, zodat de nietigverklaring ervan in dit opzicht geen directe gevolgen had. Bovendien wordt dit binnen afzienbare termijn opgevangen door het recente akkoord omtrent nieuwe Europese API verordeningen. Ten tweede werd het verwerkingsdoel met betrekking tot de taken van de inlichtingendiensten nietig verklaard omdat het te ruim was geformuleerd, maar het GwH erkent de bevoegdheid van deze diensten om terrorisme en zware criminaliteit te bestrijden en valideert de aanwezigheid van gedetacheerd personeel van deze diensten binnen de PIU. De belangrijkste operationele gevolgen vloeien voort uit de gedeeltelijke nietigverklaring van de bepalingen inzake de toegang tot historiek van de gegevens, die niet voorzagen in een voorafgaande controle van de verzoeken om toegang van de bevoegde diensten door een onafhankelijke en onpartijdige autoriteit. Deze verwerking moest dus grotendeels worden opgeschort. Deze vereiste van voorafgaande controle geldt ook voor toegangsverzoeken van

andere PIU's van de lidstaten en van derde landen, de procedures moeten hiervoor dus ook worden aangepast.

Met betrekking tot de tenuitvoerlegging van de strikte interpretatie van het HvJ-EU was de PIU al in 2023 begonnen met het bijwerken van verschillende interne procedures.

Ook moet worden vermeld dat het GwH in zijn arrest van oordeel was dat de wetgever ten tijde van de goedkeuring van de PNR-wet in 2016 de terroristische dreiging reëel en aanwezig achtte als basis voor het besluit om alle vervoerders (door de lucht, over land en over zee) te verplichten verzamelde PNR-gegevens van alle vluchten binnen de EU over te maken. Het GwH is van oordeel dat die dreiging vandaag nog steeds aanwezig is, gelet op het aantal waarschuwingen in verband met terrorisme en extremisme in 2022 en het algemene dreigingsniveau dat door OCAD is vastgesteld en van kracht was op de datum van zijn arrest, namelijk niveau 2, waarbij rekening moet worden gehouden met de bijzondere ligging van België (een klein land in het centrum van Europa, op het kruispunt van verschillende transportroutes die door terroristische en criminele organisaties kunnen worden gebruikt en de zetel van talrijke Europese en internationale instellingen).

Om de gevolgen van de uitspraak van het GwH zo snel mogelijk te herstellen, is er al een wetsvoorstel opgesteld dat beperkt blijft tot wat strikt operationeel noodzakelijk is en dat begin 2024 bij het parlement zal ingediend worden met het oog op goedkeuring nog deze legislatuur. Bij de volgende herziening van de PNR-wet, gepland voor de volgende legislatuur en binnen maximum drie jaar, zal een uitgebreidere herziening van de PNR-wet worden voorgesteld.

4. ETIAS

Het project European Travel Information and Authorisation System (ETIAS) is één van de Europese initiatieven gericht op het realiseren van het Europese 'Smart Borders' project. Sinds de goedkeuring van de verordening eind 2018 heeft het NTTC voortdurend gewerkt aan haar implementatie. Dit maakt van België ook één van de meest actieve lidstaten in de Europese werkgroepen.

Op technisch en organisatorisch vlak lagen de activiteiten voor ETIAS in 2023 grotendeels in het verlengde van de activiteiten van 2022. Op meerdere gebieden werden binnen het project grote vorderingen gemaakt.

Zo werd het voorontwerp van de ETIAS-wet behandeld door de ministerraad, werd dit voor advies voorgelegd aan de verschillende gegevensbeschermingsautoriteiten en de Raad van State en werden de ontvangen adviezen verwerkt tot een nieuw, aangepast wetsontwerp.

Op Europees vlak heeft België, samen met andere lidstaten en de *European Border and Coast Guard Agency (FRONTEX)*, meegewerkt aan het opstellen van *Rules of Procedure* voor de toekomstige *ETIAS Screening Board*. Daarnaast heeft België ook uitgebreid bijgedragen aan het aanpassen van de *Standard Operating Procedures* voor bijstand aan vervoerders, en heeft zij in meerdere werkgroepen presentaties geleverd over de nationale interpretatie en toepassing van de Europese verordening. Gelet op de crosscheck die in ETIAS zal plaatsvinden met de Interpol- en Europol-databanken, heeft het ETIAS-projectteam ook intensief samengewerkt met deze instellingen (en de lidstaten en andere Europese instellingen) om de procedures omtrent consultatie en uitwisseling van informatie tussen ETIAS en de databanken van Interpol en Europol uit te werken. Tenslotte werd een analyse opgestart omtrent de impact van MID op de toekomstige ETIAS Nationale Eenheid. MID staat voor *Multiple Identity Detector* en is een geautomatiseerd vergelijkingssysteem dat specifieke identiteitsgegevens uit verschillende databanken op Europees niveau met elkaar gaat vergelijken om vervalsing op te sporen. De MID zou wat betreft ETIAS midden 2027 in werking moeten treden.

Volgens de huidige planning van de Europese Unie moet ETIAS operationeel zijn in het eerste semester van 2025. Ondanks deze recente wijziging in de planning van de Europese Unie, slaagt het NTTC er steeds in om de voorziene deadlines te respecteren.

5. De verzameling van passagiersgegevens: enkele cijfers

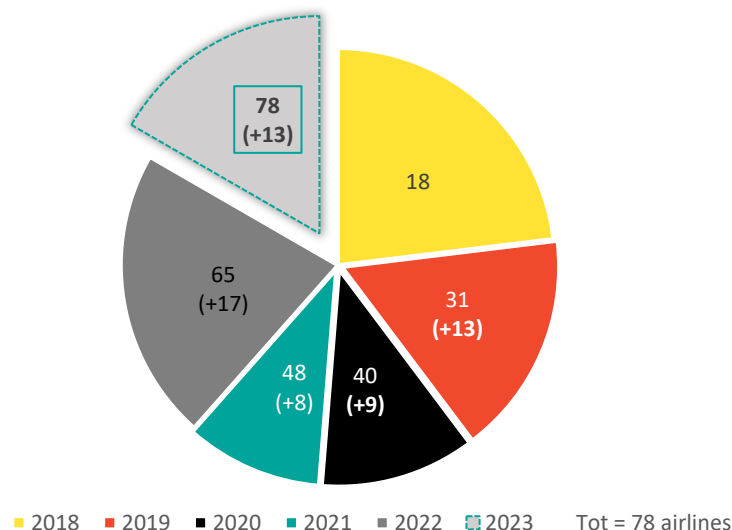
A. Luchtvaartmaatschappijen

Het jaar 2023 was opnieuw zeer productief op het gebied van nieuwe luchtvaartverbindingen. Eind 2022 hadden we al een dekking van 99% bereikt en alle grote spelers in de luchtvaartsector gaven hun gegevens reeds door aan BelPIU. Maar om een globaal en volledig beeld te krijgen van de reisbewegingen in de luchtvaartsector, moesten we nog steeds een beperkt aantal luchtvaartmaatschappijen aansluiten die lijnvluchten uitvoeren. We bereikten in de tweede helft van 2023 een dekking van 100% in de commerciële lijnvluchten, naast de nieuwe connecties voor de chartervluchten.

Ondertussen zit de sector midden in een post-Covid uitbreiding, met quasi elke maand nieuwe luchtvaartmaatschappijen die rechtstreekse vluchten van en naar België aankondigen. Het is dus een cyclisch gegeven, waarbij het hele jaar door nieuwe contacten en connecties worden gelegd.

Sinds 2018 hebben we in totaal 78 luchtvaartmaatschappijen aangesloten, wat neerkomt op een dekking van meer dan 99,5% van de passagiers die jaarlijks per vliegtuig van of naar België worden vervoerd. Het connecteren van een luchtvaartmaatschappij is een proces dat verschillende maanden per maatschappij kan nemen.

Grafiek 1: Aantal door de PIU aangesloten maatschappijen

B. Vluchten en passagiers

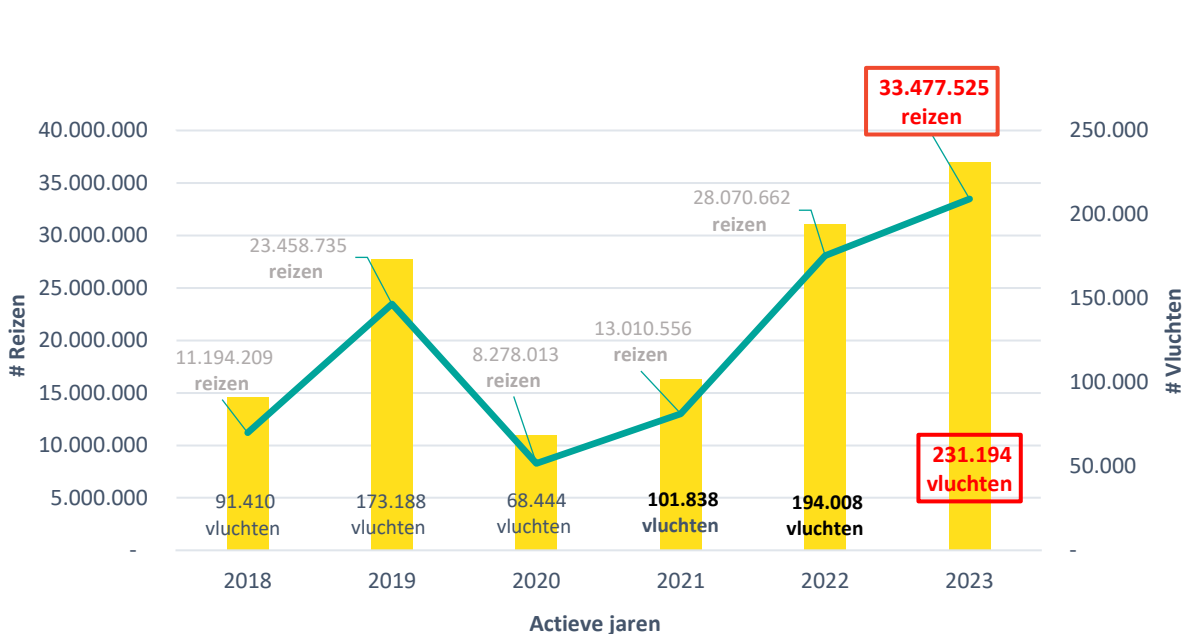
De BelPIU heeft nog nooit zoveel vlucht- en reisgegevens geanalyseerd als in 2023. Dit kan verklaard worden door een bijna volledig herstel van de activiteit in de luchtvaartsector na Covid,

gecombineerd met een bijna volledige dekking van de verschillende luchtvaartmaatschappijen die vluchten uitvoeren in België.

Met 33.477.525 geregistreerde reizen op een totaal van 231.194 vluchten overtreffen de cijfers die van 2022, dat al een recordjaar was. Het luchtverkeer is terug op het niveau van vóór Covid. Dankzij een groot aantal nieuwe verbindingen die tijdens deze turbulente periode zijn gerealiseerd, konden we het aantal gescreende reisbewegingen met 10 miljoen verhogen ten opzichte van 2019. De inspanningen van de afgelopen 4 jaar hebben deze belangrijke ontwikkeling mogelijk gemaakt.

Het is belangrijk om de aandacht te vestigen op het feit dat we het hebben over het aantal reizen en niet over het aantal verschillende reizigers. Als een passagier bijvoorbeeld een heen-en-terugreis maakt, wordt dit door het systeem als twee reisbewegingen geteld. Ook worden gegevens een eerste keer doorgestuurd 48 uur voor het gepland vertrek en nog een tweede keer op moment van vertrek.

Grafiek 2: Evolutie van de passagiersgegevensverwerking sinds de opstart van BelPIU met betrekking tot het aantal reisbewegingen en aantal vluchten

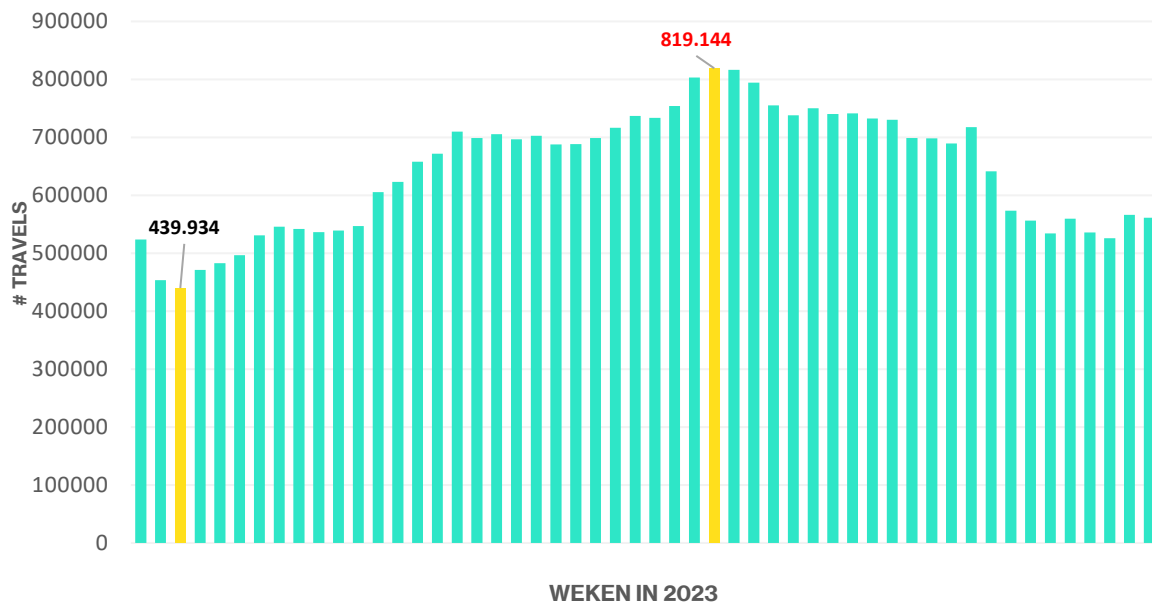

Een meer gedetailleerde analyse van het aantal reizen per week in 2023 (zie grafiek 3) laat zien dat de groeicurve terugkeert naar zijn normale cyclus van vóór de pandemie. Het afgelopen jaar was er een stijging vanaf het begin van het jaar tot aan de zomervakantie, waarin we de drukste week in termen van verkeer beleefden sinds de start van de BelPIU in 2018, met 820.000

passagiers over 7 dagen eind juli. De curve daalt vervolgens in de herfst en stabiliseert zich in de winter op ongeveer 500.000 passagiers per week.

Sinds begin 2023 werden conform de wetgeving de oudste reisgegevens definitief verwijderd, rekening houdend met de maximale bewaartermijn van vijf jaar van de passagiersdata.

Grafiek 3: Evolutie van aantal verwerkte reisbewegingen in 2023

6. De strijd tegen criminaliteit en terrorisme: operationele resultaten per dienst

Hierboven kon u al lezen dat de BelPIU, als onderdeel van het NTTC, tijdens het kalenderjaar 2023 33.447.525 passagiersgegevens heeft verwerkt. De operationele medewerkers van de BelPIU hebben geen vrije toegang tot alle passagiersgegevens. Alle binnenkomende PNR-gegevens worden gekruist met specifieke criteria en enkel deze crossmatches zijn zichtbaar voor de operationele leden van de BelPIU. De operationele leden van de BelPIU enkel toegang tot passagiersgegevens op basis van:

- Een gerichte opzoeking in het verleden (rekening houdend met de formele vereisten hiervoor)
- Een crossmatch met een extractie van een databank beheerd door één van de vier bevoegde diensten
- Een crossmatch met een set van criteria die wijzen op verdachte reisbewegingen in het kader van terrorisme en zware criminaliteit; ook wel “Rules Based Targeting” genoemd

Passagiersgegevens die niet voldoen aan één van deze drie processen zijn niet toegankelijk én niet raadpleegbaar door de medewerkers van BelPIU.

Het Europees Hof van Justitie erkende in haar arrest van 2022 dat vals positieve hits nooit volledig vermeden kunnen worden. Door de opgebouwde expertise van de afgelopen jaren alsook op basis van een systematisch feedbackmechanisme na een eventuele controle op de luchthavens, kunnen de sets van verdachte criteria, de gerichte opzoekingen in het verleden én de extracties van

databanken meer efficiënt worden ingesteld waardoor vals positieve hits tot een minimum beperkt kunnen worden.

Op onderstaande pagina's kan u de resultaten lezen van de vier bevoegde diensten die werkzaam zijn binnen de BelPIU, alsook de gemeenschappelijke cases. Elke bevoegde dienst heeft eigen bevoegdheden, maar één van de sterke punten van de BelPIU is de multidisciplinaire samenwerking. Een voorbeeld hiervan is de gezamenlijke opvolging van personen die verdacht worden van verschillende soorten misdrijven of die worden gevolgd door verschillende veiligheids- en inlichtingendiensten. Een bemerking bij de interpretatie van onderstaande cijfers is dat één persoon meerdere reisbewegingen kan maken én ook meerdere hits kan opleveren. Het aantal hits van een dienst (voor een specifiek fenomeen) staat dus niet gelijk aan passagiers die een hit hebben veroorzaakt.

A. Politie

De geïntegreerde politie binnen de BelPIU is 24/7 actief en kan voor haar politionele opdrachten jaarlijks substantiële resultaten boeken. De focus van de politie ligt op verscheidene fenomenen waaronder het witwassen van geld, mensenhandel, parentale ontvoering en drugshandel. Het verwerkingsproces van de passagiersgegevens door de politie kan in meerdere componenten worden opgedeeld; deze componenten zullen in dit onderdeel van het verslag overlopen worden.

Eerst en vooral wordt op basis van een selectie van de Algemene Nationale Gegevensbank (ANG) - gefilterd op de fenomenen die onder het toepassingsgebied van de PNR-wet vallen - een continue vergelijking gemaakt met de inkomende passagiersgegevens. Bij een positieve overeenkomst tussen beide, ook wel een hit genoemd, zal een politiefunctionaris een uitgebreide analyse uitvoeren en beslissen welk gevolg aan deze hit moet worden gegeven. Deze overeenkomsten zijn enkel zichtbaar en toegankelijk voor gedetacheerde leden van de geïntegreerde politie en worden binnen de 24 uur behandeld.

In 2023 heeft BelPIU Politie in totaal 3895 hits (alerts), waarvan 2479 alerts op basis van de ANG, voor verdere opvolging doorgestuurd naar de internationale luchthavens in België.

Tabel 1: Voornaamste alerts per criminaliteitsfenomeen

Type misdrijf dat onder het toepassingsgebied van de PNR-wet valt	Resultaat na verwerking door de BelPIU in samenwerking met de Luchtvaartpolitie (LPA)		
Terrorisme	637 alerts doorgegeven	→	323 resulteerden ingedetailleerde informatierapporten
Parentale ontvoering	232 alerts doorgegeven	→	25 leidden tot een positieve controle met een daaropvolgende bekeuring en 10 resulteerden tot onmiddellijke aanhoudingen
Moord	43 alerts doorgegeven	→	14 positief - waarvan 8 arrestaties
Mensenhandel	223 alerts doorgegeven	→	41 positief waarvan 8 arrestaties
Mensensmokkel	453 alerts doorgegeven	→	81 positief waarvan 73 arrestaties (39 in het buitenland en 34 in België)
Diefstal met geweld	143 alerts doorgegeven	→	71 positief waarvan 49 arrestaties

Georganiseerde misdaad	1128 alerts doorgegeven	→	415 positief waarvan 16 arrestaties
Financiële fraude (EcoFin)	216 alerts doorgegeven	→	13 positief waarvan 4 arrestaties
Drugs	584 alerts doorgegeven	→	160 positieve controles waarvan 47 onmiddellijke aanhoudingen

Zo werden er in 2023 ook 302 alerts voor SALDUZ IV vrijheidsbenemingen verzonden naar Belgische luchthavens. Personen die als SALDUZ IV geseind staan, worden gezocht door politiediensten om verhoord te worden als dader in opsporings – en gerechtelijke onderzoeken, waardoor zij dus systematisch gecontroleerd worden, wat te danken is aan een preciezere targeting en een sterk signaal is ten aanzien van criminele organisaties. Ook konden 182 personen tegengehouden worden die nog een te nemen maatregel in de ANG hadden staan.

In het kader van sommige fenomenen zoals mensenhandel en drugshandel is het voor de politie niet evident om op te treden. Dagelijks worden nieuwe routes en technieken ontdekt. Daarnaast gaat het ook voornamelijk om targets die nog onbekend zijn voor de dienst, De tussenpersonen die bijvoorbeeld gebruikt worden om drugs te vervoeren zijn in vele gevallen niet gekend in de gegevensbanken, net zoals personen die op ons grondgebied binnenkomen vaak in de illegaliteit gelinkt aan mensenhandel en bijgevolg niet gekend zijn. De politiediensten kunnen op basis van deze informatie criteria identificeren om verdachte reisbewegingen van tot op heden onbekende personen te achterhalen. Deze criteria worden specifiek en doelgericht opgesteld om de kans op een vals positieve hit zo goed als mogelijk uit te sluiten. Er vindt tevens op regelmatige basis een evaluatie plaats van deze criteria

Er konden op deze manier 574 verdachte reisbewegingen worden geïdentificeerd voor de twee bovengenoemde fenomenen. Er werden 418 waarschuwingen doorgegeven waarbij actie op de luchthaven werd gevraagd en dit leidde tot 241 positieve controles. Van deze positieve controles waren 81 vrijheidsberovingen en in de andere gevallen werd er een informatierapport en/of navolgend proces-verbaal opgesteld. Dit betekent een onderschepping van bijna de helft van de gevallen op basis van een set van verdachte criteria.

Doorheen het jaar hebben de door de BelPIU politie uitgewisselde gegevens geresulteerd in 877 informatierapporten. Verder biedt de politie in de BelPIU ook ondersteuning aan gerechtelijke onderzoeken door middel van informatieverstrekking aan onderzoekrechters en magistraten. In het jaar 2023 heeft de politie 2272 vorderingen ontvangen - dit is een gemiddelde van zes per dag en een stijging van bijna 65% ten opzichte van 2022 – om passagiersgegevens op te zoeken in de gegevensbank. Dit leidde tot 9208 positieve overeenstemmingen die uit de PNR-database werden geëxporteerd voor verdere analyse. Sommige van deze 2272 verzoeken hadden ook betrekking op toezichtlijsten of watchlists. Deze toezichtlijsten hebben als doel een waarschuwing uit te zenden voor mogelijke reisbewegingen van een persoon in het kader van een lopend onderzoek onder toezicht van een Procureur des Konings of een Onderzoeksrechter. Dit resulteerde in identificeren van 764 geboekte reizen van personen vóór vertrek of aankomst die onder toezicht stonden. Het ontvangen van PNR-gegevens 48 uur op voorhand is een zeer belangrijke toegevoegde waarde. Hierdoor kan de politie, indien de waarschuwing voldoende op voorhand komt, de nodige maatregelen voorbereiden.

Enkele concrete voorbeelden van resultaten uit 2023:

- In januari 2023 werd een persoon aangehouden en naar de gevangenis overgebracht wanneer hij een vlucht wilde nemen naar Accra vanuit Zaventem. De persoon werd gezocht in het kader van een gerechtelijk onderzoek naar informaticafraude. De betrokkene was al jaren crimineel actief en was telkens door de mazen van het net geglipt. De aanlevering van de informatie gebeurde 48 uur vóór vertrek en zorgde ervoor dat de nodige voorbereidingen getroffen konden worden in samenwerking met de seinende politie-eenheid. Diezelfde week werd in het kader van een ander dossier een man aangehouden komende van Warschau die gezocht werd voor zeven verhoren door vier Belgische politiediensten in het kader van druggerelateerde feiten.
- In maart 2023 werd door de BelPIU douane een alert verstuurd naar de luchthaven voor een controle van een individu, mogelijks verdacht voor georganiseerde en recidiverende sigarettensmokkel. Het ging om een reiziger van Zweedse nationaliteit. De douane in Zaventem ontdekte dat deze passagier in het bezit was van 12 vervalste paspoorten. De zaak werd overgenomen door de dienst Fenomenen van de Federale Politie grenscontrole die op verzoek bij hoogdringendheid van de magistraat de BelPIU contacteert. De bijkomende opzoeking in de passagiersdatabank resulteerde in een link naar een recente mensensmokkel in februari 2023 van Brussel naar Dublin. Bijkomende opzoekingen leverden nog eens 8 feiten in 2023 en 9 feiten in 2022 op. De verdachte bleek veel te reizen in heel Europa en het Midden-Oosten. Zijn uitvalsbasis voor de smokkel was de Verenigde Arabische Emiraten. De contactgegevens die hij gebruikte, waren afkomstig uit Turkije.
- De crossmatch met de ANG-databank (gefilterd op de criminaliteitsfenomenen die onder het PNR-toepassingsgebied vallen) leveren maandelijks ook resultaten op voor de fenomenen drugs, zware diefstal en parentale ontvoering. In augustus werden op één en dezelfde extra-Schengenvlucht vanuit de luchthaven van Luik twee mannelijke personen met onmiddellijke ingang gearresteerd, omdat zij nog een gevangenisstraf voor zware diefstal moesten uitzitten van 48 maanden in totaal. Enkele dagen later werd in het kader van een ander dossier een man uit Antwerpen aangehouden in Gosselies, die gezocht werd voor de in- en uitvoer van drugs. Hij werd onder een aanhoudingsbevel geplaatst door de onderzoeksrechter. In oktober 2023 werd een target, gezocht voor feiten van doodslag en drugs, aangehouden in Gosselies geseind door een lokale politiezone uit Oost-Vlaanderen. In november 2023 moest een andere persoon onmiddellijk naar de gevangenis wegens een seining in het kader van verdovende middelen, opgesteld/uitgevoerd door een lokale politiezone uit Limburg. Hij kon zijn initiële reis naar Marokko niet voortzetten. In december 2023 was er nogmaals een passagier in het kader van feiten van verdovende middelen die zijn reis naar Barcelona niet kon verderzetten.
- De passagiersdatabank kan ook gegevens van passagiers in transit bevatten. In oktober 2023 reisde een man komende van Conakry naar Parijs, met overstap in Zaventem. Hij werd door de Belgische lokale politie gezocht voor feiten van doodslag en drugs. De onderzoeksrechter heeft de passagier laten aanhouden. Gezien de positieve overeenkomst 48 uur op voorhand beschikbaar was, kon iedereen op zijn niveau het dossier opvolgen en de nodige voorbereidingen treffen.

Deze cijfers zijn enkel mogelijk door de nauwe samenwerking tussen de collega's op het terrein, namelijk de Federale Politie DGA/ LPA Luchthavenpolitie, Federale Politie DGA/ SPC Spoorwegpolitie, alsook de gerechtelijke politiediensten van de geïntegreerde politie zowel op federaal als lokaal niveau.

B. Douane

De administratie der Douane en Accijnzen binnen de BelPIU richt zich op een aantal fenomenen, waaronder drugshandel en -vervoer, accijnsfraude, en de illegale handel in diamanten, cultuurgoederen, bedreigde diersoorten en namaakgoederen. Het identificeren en onderscheppen van passagiers die zich hieraan schuldig maken is al een belangrijke missie op zich, maar het wordt nog belangrijker wanneer wordt vastgesteld dat deze activiteiten criminele of terroristische netwerken financieren.

In totaal werden in 2023 op binnenlandse- en buitenlandse luchthavens **813** controles uitgevoerd op vraag van BelPIU Douane. **322** van deze controles leidden tot positieve vaststellingen, wat overeenkomt met een positiviteitsratio van **39,6%**.

Tabel 2: Onderverdeling van de hoeveelheid positieve vaststellingen per verantwoordelijke dienst in absolute cijfers en percentages

Departement	2022	2023	Evolutie ten opzichte van vorig jaar
Algemene Administratie van de Douane en Accijnzen (AAD&A)	275 (90,76%)	293 (91 %)	+6,5 %
Buitenland (via Napels II conventie)	28 (9,24%)	29 (9 %)	+3,6 %

In 2023 bleef het onderscheppen van criminelen in het kader van drugshandel een belangrijke focus voor de gedetacheerden van de douane in de BelPIU. Er worden regelmatig bijeenkomsten georganiseerd met de verschillende diensten om trends in drugsgelateerde criminaliteit te identificeren en de controles hierop aan te passen. De samenwerking met de teams op het terrein en de activiteiten van de douane van de BelPIU beperken zich echter niet alleen tot drugshandel. De BelPIU-douane zet zich namelijk net zo goed in voor andere vormen van criminaliteit in samenwerking met douaniers op de verschillende Belgische luchthavens. Hieronder volgen enkele concrete voorbeelden.

Accijnsontduiking

Tijdens het afgelopen jaar hebben douaneteams op luchthavens in het hele land in totaal 5.637 farden sigaretten en 38,75 kg waterpijptabak in beslag genomen. Deze inbeslagnames werden mogelijk gemaakt door observaties ter plaatse en door samenwerking met gedetacheerde douaniers in de BELPIU. In mei 2023 kon de douane op de luchthaven van Brussel Zaventem bijvoorbeeld een passagier onderscheppen die 566 farden sigaretten bij zich had (foto 2) in vier stuks bagage, met een totaalgewicht van 128 kilogram.

Foto 1 & 2: Onderschepping van farden sigaretten in 2023

Op 8 november 2023 organiseerde de AAD&A een actiedag tegen de illegale productie van sigaretten. Deze actie leidde tot de ontmanteling van een illegale sigarettenfabriek in Gent, de ontdekking van een knip- en droogatelier in Mol en een opslagloods in Moeskroen. Als resultaat van deze actie werden 15 miljoen sigaretten onderschept en 7,42 ton gesneden tabak in beslag genomen, met een marktwaarde van 8 miljoen euro. 17 mensen werden gearresteerd als onderdeel van deze operatie.

Aangezien België niet noodzakelijk de hoofdbestemming is van deze smokkeloperaties wordt ons grondgebied vaak gebruikt als doorvoerpunt naar andere landen van de Europese Unie. De belangrijkste herkomst van deze illegaal geïmporteerde sigaretten is vaak Oost-Europa en Afrika en is bestemd voor de Europese markt.

Bedreigde diersoorten

In de context van CITES deed zich begin dit jaar een opmerkelijk geval voor. Douaneteams op de luchthaven van Zaventem arresteerden zes mensen van Maleisische afkomst voor de smokkel van 200kg glasalen (jonge paling en een bedreigde diersoort) in februari 2023 (foto 3) op basis van de analyses van BelPIU. De verdachten vervoerden de glasalen in plastic zakken met water in 18 koffers. De bagage werd onmiddellijk in beslag genomen en er werd vastgesteld dat de totale marktwaarde van de onderschepte glasalen op de zwarte markt werd geschat op 400.000 euro. De zes passagiers werden vastgehouden in afwachting van hun proces. Dit is de eerste keer dat een dergelijke onderschepping heeft plaatsgevonden in België.

Foto 3: Glasalen verpakt in zakken water

Namaak

Namaak is nog steeds een veelvoorkomend fenomeen. Tijdens de zomer konden douaneteams een grote hoeveelheid namaakgoederen in beslag nemen bij een persoon op de luchthaven van Zaventem. Ze was in het bezit van 53 kg bagage met 181 namaakkledingstukken bestemd voor de Belgische markt (foto 4).

Foto 4: Onderschepping van namaakgoederen uit het Midden-Oosten in juli 2023

Drugs

De totale hoeveelheid drugs die door de douane onderschept werd in 2023 naar aanleiding van BelPIU-informatie bedroeg **76,05 kg**. Van de verdovende middelen was het aantal inbeslaggenomen kilogram van khat het hoogste (foto 5).

Hoewel er in het algemeen een daling te bemerken is op vlak van het aantal kilogram inbeslaggenomen drugs, heeft de douane een opvallende onderschepping gedaan. De douane Zaventem heeft in juli een passagier geïntercepteerd die trachtte om met een scootmobiel drugs te smokkelen naar Brazilië. De douane stelde vast dat er meer dan 6 kg MDMA verstopt was onder het zitje van de scootmobiel (foto 6). Dit kan erop wijzen dat de smokkelaars creatiever worden in hun modus operandi.

BelPIU Douane blijft zich inzetten om slikkers te intercepteren. In 2023 heeft dit o.a. geresulteerd in het intercepteren van een persoon die 1,14 kg heroïne had ingeslikt.

Foto 5: Inbeslagname 38kg khat

Foto 6: Scootmobiel met 6,70kg MDMA

Foto 7: Onderschepping van 1,14kg heroïne

Wapentrafiek

Een andere bevoegdheid van de douanediens is het opsporen van wapenbezit, van illegale wapenhandel en van wapens voor militair gebruik (dual use). In augustus 2023 werd een passagier die vertrok vanuit Bangkok met 28 rambomessen in zijn bagage betrapt in Zaventem (foto 8). Hij had hiervoor niet de nodige vergunningen. Dit bleek bovendien een recidivist te zijn.

Foto 8: 28 rambomessen

C. VSSE-ADIV

De twee Belgische inlichtingendiensten werden ook wettelijke taken toebedeeld in de PNR-wetgeving en er werd personeel gedetacheerd naar de BelPIU. Zo hebben zowel de Veiligheid van de Staat (VSSE) als de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (ADIV) via de drie verwerkingsmethoden gecontroleerd toegang tot de gegevensbank van de reizigers om hun taken uit te voeren zoals omschreven in de Wet betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten van 30 november 1998. Hun taak betreft onder meer het voorkomen van elke activiteit die de integriteit van het Belgische grondgebieden zijn inwoners kan bedreigen (een terroristische aanslag bijvoorbeeld) of de bescherming van het Belgische economische en wetenschappelijk potentieel (industriële spionage bijvoorbeeld).

Net als de andere diensten die binnen de BelPIU opereren, kunnen de VSSE en ADIV dus sets van verdachte criteria opstellen en passagierslijsten vergelijken met extracties uit hun databanken. Al deze methoden zijn onderworpen aan formele procedures en worden gecontroleerd door het Comité I.

2023 zette de versterkte samenwerking verder die ontstaan is tussen VSSE en ADIV in de context van de BelPIU. Bijgevolg is het niet uitgesloten dat de resultaten van de ene dienst ook geteld worden bij de statistieken van de andere dienst. We stellen daarbij vast dat alle cijfers stijgen, zowel wat de verzoeken van de diensten betreft als wat de gegenereerde resultaten betreft. Zo leverde crossmatching met extracties van gegevensbanken 7.019 resultaten op voor de ADIV en 7.202 voor de VSSE, terwijl de ADIV-criterialijsten 10.007 positieve hits opleverden en die van de VSSE 8.230.

Daarnaast hebben de verschillende ADIV-afdelingen 51 keer gebruik gemaakt van de BelPIU om historisch onderzoek te verrichten; de VSSE heeft dezelfde methode 332 keer gebruikt (tussen 1 januari en 12 oktober 2023).

Er werden ook opnieuw werkvergaderingen gehouden met verschillende afdelingen. Sommige van deze vergaderingen resulteerden in de opstelling van criterialijsten, kruisverwijzingen met nieuwe databankextracten en/of verzoeken tot gerichte opzoekingen in de databanken. Bovendien hebben gedetacheerde personeelsleden en analisten bij verschillende gelegenheden in de loop van het jaar proactief voorstellen ingediend bij de diensten voor vooraf vastgestelde criteria in verband met de nationale en internationale actualiteit.

D. De versterkte samenwerking, een troef van de BelPIU

In sommige gevallen worden de bevoegdheden en taken door verschillende bevoegde diensten gedeeld. Om de informatie tussen de veiligheids- en inlichtingendiensten optimaal - binnen de wettelijke en operationele grenzen - te kunnen delen, heeft de BelPIU samenwerkingsmechanismen opgezet. Dit is een belangrijke toegevoegde waarde van het multidisciplinaire karakter van de dienst. Wanneer twee of meer bevoegde diensten dezelfde bevoegdheden hebben, kunnen zij, na overleg, gemeenschappelijke controlelijsten of criterialijsten opstellen en afspreken hoe zij met de verkregen resultaten zullen omgaan. Dit belangrijke instrument wordt gebruikt sinds de operationele start in 2018 met de invoering van het gebruik van de Gemeenschappelijke Gegevensbank (GGB) operationeel beheerd door het OCAD, die vergelijkingen maakt tussen personen op deze lijst en de inkomende reisgegevens. Deze gegevensbank fungeert als een toezichtlijst en bevat personen en organisaties die prioritair in het oog moeten worden gehouden in verband met terrorisme en extremisme, met inbegrip van

radicalisering. De aanwezigheid van de betrokken diensten in hetzelfde operationele team maakt een betere coördinatie en controle van deze gegevens mogelijk.

In 2023 vonden er 199 positieve overeenkomsten met de GGB plaats. De betrokken diensten hebben bij elk van deze matches samengewerkt en gezamenlijk besloten welk gevolg aan de gevallen moest worden gegeven.

Daarnaast werden er in totaal 496 multihits gegenereerd voor de fenomenen binnen de scope van de PNR-wetgeving. Een multihit komt overeen met een waarschuwing over hetzelfde reisdossier aan verschillende bevoegde diensten. De persoon is dus van belang voor verschillende diensten, vaak om verschillende redenen. De samenwerking tussen de betrokken diensten is van essentieel belang om de juiste en vlotte follow-up te bepalen, waarbij de gedeelde beveiligde werkomgeving toe bijdraagt. Van de 496 multihits waren 343 multimatches, wat betekent dat de hit door minstens twee van de diensten als positief werd gevalideerd en communicatie over de follow-up vereist was/werd.

Naast de samenwerking tussen de betrokken diensten kunnen zij ook een beroep doen op de analysedienst van de BelPIU. Door hun onafhankelijke positie kunnen de BelPIU analisten op zoek gaan naar mogelijke synergiën tussen de verschillende diensten op basis van informatie die door elke dienst afzonderlijk is bestudeerd en zo nodig doorgegeven. Zij kunnen een fenomeen ook dieper analyseren of op zoek gaan naar verdachte criteria, na een specifiek verzoek van een bevoegde dienst. De analisten zijn ook deskundigen op het gebied van de computertoepassing van het PNR-systeem en kunnen het gedetacheerde personeel opleiden en voorlichten over de goede praktijken en de specifieke kenmerken van de toepassing. Ze waren ook actief betrokken bij de ontwikkeling van bijkomende toepassingen voor analyse en gegevensbeheer met het oog op de optimalisatie van de dossierbehandeling door de gedetacheerden. Tot slot helpen de analisten de betrokken diensten bij het opstellen van de verslagen over de analyse van de PNR-gegevens.

7. De BelPIU op internationaal vlak: strategische en operationele samenwerking

België blijft een toonaangevende speler binnen de EU en wereldwijd op het gebied van passagiersscreening. Dat blijkt uit de hoge kwaliteit van de operationele resultaten, maar ook uit de grote vraag naar ondersteuning van internationale organisaties en andere landen bij de opzet van hun PNR-systemen. BelPIU concentreert zich op activiteiten die voor de dienst een concrete meerwaarde bieden, zoals de operationele samenwerking met PIU's van andere lidstaten van de Europese Unie.

In 2023 heeft BelPIU haar inspanningen op het gebied van internationale samenwerking inzake passagiersscreening geïntensiveerd. De eenheid bracht werkbezoeken aan PIU's in Letland, Litouwen, Zweden, Luxemburg, Hongarije en aan CEPOL Exchange (Berlijn). Daarnaast ontving BelPIU zelf ook delegaties van de PIU's van Portugal en Denemarken, net zoals afgevaardigden van Georgië, Namibië en Togo in het kader van *study visits*.

Tijdens dergelijke uitwisselingen heeft NTTC/BelPIU haar eigen expertise gedeeld en waardevolle inzichten verworven in de *best practices* en laatste ontwikkelingen op het gebied van passagiersscreening in andere landen. Deze ontmoetingen leiden in sommige gevallen ook tot specifieke operationele samenwerkingen. De uitwisselingen tussen PIU's versterken ook het vertrouwen voor het delen van gevoelige informatie en vormen een cruciaal middel om de internationale samenwerking op het gebied van passagiersscreening te versterken.

A. Operationele samenwerking en gegevensuitwisseling

De Europese Unie heeft specifiek gekozen voor een gedecentraliseerd systeem volgens de PNR Richtlijn, waarin elke lidstaat zijn eigen passagiersinformatie-eenheid opricht. Effectieve samenwerking met de PIU's van de lidstaten blijft van essentieel belang voor het verkrijgen van passagiersgegevens wanneer deze niet beschikbaar zijn in de eigen lidstaat, maar wel relevant kunnen zijn. Het is dan ook noodzakelijk dat deze PIU's op een effectieve en veilige manier samenwerken, met strikte naleving van de hoge normen voor de bescherming van persoonsgegevens.

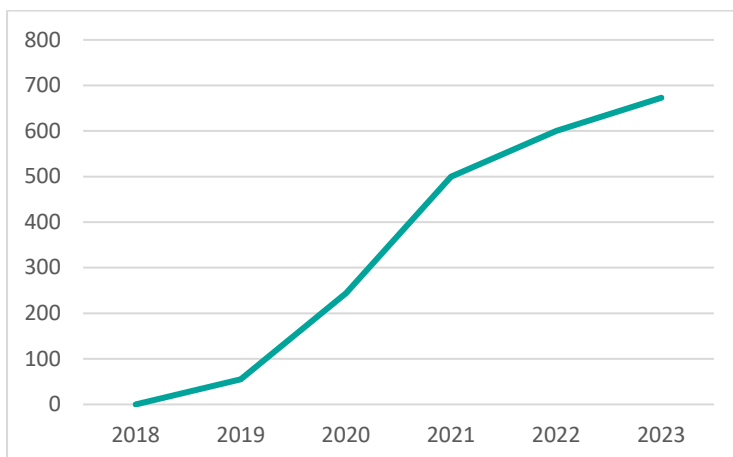
Concrete voorbeelden van samenwerkingen met het buitenland zijn een gezochte persoon in België die ervoor kiest een vlucht te nemen in een buurland, of informatie over verdachte reisbewegingen uit andere lidstaten. Dergelijke data speelt een belangrijke rol bij het blootleggen van criminele netwerken, het identificeren van verbanden tussen individuen en organisaties, en indien nodig het uitvoeren van arrestaties in de strijd tegen deze netwerken.

Voor de uitwisseling van gegevens wordt gebruik gemaakt van het Secure Information Exchange Network Application (SIENA), een tool van Europol die een veilige en directe communicatie tussen de verschillende PIU's faciliteert. Deze aanpak waarborgt een gestroomlijnde uitwisseling van relevante informatie, hoewel de veiligheid van persoonsgegevens gewaarborgd blijft.

Binnenkomende aanvragen

De internationale uitwisseling ging van start in augustus 2019 en sindsdien kent het aantal binnenkomende aanvragen een sterke groei. In 2023 ontving de BelPIU 673 buitenlandse vragen, opnieuw een stijging tegenover vorig jaar. De zogeheten “*requests for information*” kwamen o.a. van Duitsland (157), Estland (14), EUROPOL (70), Finland (11), Frankrijk (87), Griekenland (2), Hongarije (3), Ierland (10), IJsland (1), Italië (22), Kroatië (9), Letland (5), Litouwen (5), Luxemburg (3), Malta (1), Nederland (164), Oostenrijk (18), Polen (17), Portugal (5), Roemenië (2), Slovenië (1), Slowakije (13), Spanje (19), Tsjechië (3), het Verenigd Koninkrijk (13) en Zweden (15).

Grafiek 4: Aantal buitenlandse SIENA-aanvragen

Bij het behandelen van buitenlandse aanvragen wordt eerst een ontvankelijkheidstoets uitgevoerd. Hierbij wordt beoordeeld of de aanvraag binnen het wettelijke kader van de Belgische PIU valt en voldoet aan de principes van proportionaliteit en subsidiariteit. Er moet bijvoorbeeld een aantoonbaar verband zijn met België, of er moet sprake zijn van een directe dreiging (bijvoorbeeld in het kader van terrorisme).

Van de 673 ontvangen aanvragen werden er 587 na de ontvankelijkheidstoets ook effectief uitgevoerd met een weigeringsgraad van zo'n 13%. Sommige aanvragen werden pas aanvaard nadat de aanvrager aanvullende informatie voorzag.

In 251 gevallen leverde een ontvankelijke aanvraag een positieve match op en werden er gegevens uitgewisseld. Ruim één op de drie aanvragen resulteert dus in het verkrijgen van PNR-data voor de aanvrager: het correct bevragen van de Belgische passagiersinformatie-eenheid loont de moeite.

Uitgaande aanvragen

Ook de Belgische diensten bevragen uiteraard de PIU's van de andere EU-lidstaten. De hierdoor verkregen gegevens bieden een meerwaarde bij lopende onderzoeken in België. Dit leidde ook in 2023 tot een gerichte internationale uitwisseling van passagiersgegevens. De geïntegreerde politie heeft 254 aanvragen ontvangen en na het bekijken of deze aanvragen voldeden aan de wettelijk vormvereisten verstuurd de BelPIU 164 SIENA-verzoeken naar collega-PIU's.

Andere internationale uitwisseling

In de geest van de Europese PIU-to-PIU samenwerking werd ook in 2023 data met betrekking tot verdachte reiscriteria uitgewisseld met andere lidstaten. Vaak gebeurt dat in de vorm van maandelijkse informatierapporten die gedeeld worden met de PIU's van andere EU-lidstaten. Bij deze rapporten wordt geen verzoek om informatie gemaakt. Het gaat immers niet om de passagiersgegevens zelf: er worden enkel relevante operationele inlichtingen gedeeld die nuttig kunnen zijn voor andere PIU's. Deze door België overgemaakte informatierapporten werden opnieuw positief onthaald door de andere PIU's en leidden reeds tot diverse arrestaties in het buitenland.

Daarnaast stuurt BelPIU Douane ook de reisdossiers van verdachte passagiers door naar hun internationale collega's op verschillende luchthavens, onder de noemer van de overeenkomst over de wederzijdse bijstand en samenwerking tussen de douaneadministraties (de zogeheten Napels II-conventie). In totaal leidden zulke Napels-II controles in 2023 tot 29 positieve controles. Het gaat dan om het doorspelen van verdachte reisbewegingen, met de inbeslagname van illegale cosmetica, tabak, namaak, of drugs tot gevolg.

Zo was er ook de casus van illegale transport en handel in glasaal, waarvan de hoeveelheid de laatste jaren aanzienlijk is gedaald en de prijs enorm is gestegen. Glasalen ('babyaaltjes') zijn vooral gewild vanwege hun textuur in de keuken, worden internationaal verhandeld en zijn vooral populair in Aziatische landen. Op basis van informatie die de douanediensten ontving, werden binnen de BelPIU profielen opgesteld. Na het behandelen van mogelijk interessante hits werd 200kg glasalen ter waarde van 400.000 euro in beslag genomen - een primeur in België. Later leverde de informatie van België echter ook nog een vaststelling in Nederland op: een duidelijk voorbeeld van het belang van internationale samenwerking.

Ook BelPIU Politie onderhoudt kwalitatieve contacten met buitenlandse PIU's. Op gebied van reguliere informatie is er enerzijds een nieuw uitwisselingsproject onder de noemer "UNIK-Didyouknow?" waarbij de politie op basis van PNR-gegevens nieuwe fenomenen en tendensen deelt. Anderzijds is er de BelPIU Police Express, een tweemaandelijkse nieuwsbrief waarmee ze haar ervaring deelt met alle PIU'S en/of hun nationaal bevoegde autoriteiten. Specifiek werd er dit jaar ingezet op het delen van onze praktijkervaring aangaande feedback en het gebruik ervan om onze dagelijkse activiteiten te verbeteren. Verder werd ingezet op hoe het gebruik van PNR kan helpen bij onder andere het identificeren van criminele organisatie die betrokken zijn bij mensenhandel.

Daarnaast zijn er ook specifieke politionele internationale samenwerkingsprojecten, bijvoorbeeld rond criminele motorbendes of mensensmokkel. Er is ook een operationele informatiedeling met PIU IJsland en Duitsland en een nauwe samenwerking met de Litouwse PIU voor intra-EU risk

assessment. Tot slot ging ook project HU zijn derde jaar in - een project waarbij België samen met PIU Hongarije op criminele organisaties werkt.

B. Informal Working Group on PNR

De Informal Working Group on PNR (IWG) is een overleg- en samenwerkingsplatform voor alle Europese PIU's, ad hoc aangevuld met PIU's wereldwijd, en zorgt ervoor dat zoveel mogelijk landen op eenzelfde lijn van implementatie van de EU PNR-Richtlijn komen. België heeft het voorzitterschap van de Informal Working Group (IWG) overgedragen aan Letland, maar blijft het secretariaat van de IWG PNR beheren dankzij Europese financiering.

Tijdens de IWG-bijeenkomst in juni heeft België een presentatie gegeven over de feedback van mensen op het terrein en manieren om deze zowel kwalitatief als kwantitatief te verbeteren. BelPIU onderhoudt daarvoor bijvoorbeeld nauw contact met het terrein via regelmatige vergaderingen, en we maken gebruik van een gestandaardiseerd feedbackformulier om het geven van feedback te vergemakkelijken.

Het NTTC zet haar werk voort in de hoedanigheid van voorzitter van de operationele subgroep. De focus ligt hierbij op het verder ontwikkelen van de operationele informatie-uitwisseling tussen de PIU's en met andere relevante partners zoals Europol en Interpol.

C. Opleidingen rond API/PNR

BelPIU-medewerkers deelden ook in 2023 hun expertise met het United Nations Countering Terrorist Travel (CT Travel) programma, dat op zijn beurt onder het contra-terrorisembureau van de Verenigde Naties (UNOCT) valt. Het doel van het CT Travel programma is deelnemende landen verder te ondersteunen om terrorisme en ernstige criminaliteit op te sporen door analyse van passagiersgegevens, overeenkomstig de resoluties 2178, 2396 en 2482 van de VN-Veiligheidsraad.

In de praktijk gebeurt de samenwerking aan de hand van sessies en presentaties waarbij onze nationale deskundigen concrete vragen beantwoorden en best practices, methodieken en veelvoorkomende valkuilen delen met de deelnemers. Tot slot werd er een Memorandum of Understanding getekend met de Verenigde Naties om de samenwerking te formaliseren.

D. Benelux

België heeft in 2023 samen met Nederland en Luxemburg verder gewerkt aan de uitbouw van het Benelux-netwerk van passagiersinformatie-eenheden. Daar coördineren de Benelux-landen onderling regelmatige vergaderingen om verschillende discussiepunten af te stemmen en elkaar te informeren over nationale strategieën en organisaties. Het voorzitterschap werd in 2024 overgedragen van Nederland aan België.

In mei en november kwamen de drie landen samen en werd de implementatie van de uitspraak van het Hof verder besproken: recente ontwikkelingen, nationale standpunten (met name de ratio achter de besluiten), en de juridische en politieke uitdagingen. Er was ook ruimte voor operationele informatieoverdracht; zo bracht het Nederlandse analyse-team een presentatie over hun set risicocriteria.

E. IXIM

De voorbereidingen voor het Belgische voorzitterschap van de EU werden voortgezet in 2023. Via de Information Exchange and Information Management (IXIM) werkgroep is het NTTC immers nauw betrokken bij de vormgeving van het Europees beleid. In dat kader werd intensief met het Zweedse en Spaanse EU voorzitterschap samengewerkt om tot nieuwe verordeningen te komen omtrent de 'Advance Passenger Information'. Deze voorbereidingen in 2023 zorgden ervoor dat in het kader van het Belgische EU voorzitterschap het NTTC de onderhandelingen in 2024 kan aanvatten met het Europees Parlement opdat deze wetgevende initiatieven zo snel als mogelijk kunnen afgerond worden in 2024.

8. Conclusie

Als we terugkijken op het afgelopen jaar zien we ook voor 2024 nog belangrijke uitdagingen en te realiseren mijlpalen. De uitspraak van het Grondwettelijk Hof van oktober 2023 noodzaakte een dringende reparatiewetgeving opdat het wettelijk kader voor NTTC/BelPIU conform kan gemaakt worden met het Europese en Belgische arrest. Van zodra deze dringende reparatiewetgeving gepubliceerd wordt, kunnen vervolgens ook de nodige procedures en protocollen verder worden aangepast. Daarnaast wordt in 2024 eveneens verwacht dat het wettelijk kader voor de nieuw op te richten ETIAS-unit kan worden afgerond in het Parlement zodat eveneens in 2024 aan de concrete uitbouw kan worden gewerkt. Budgettaire zullen hiervoor ook in 2024 nog bijkomende inspanningen moeten genomen worden om te voldoen aan deze Europese verplichting tegen begin 2025. De noodzakelijke verhuis naar een nieuwe locatie voor het Nationaal Crisiscentrum waarvan het NTTC deel uitmaakt mag hierbij evenmin vergeten worden. Dit project liep reeds heel wat vertraging op en de uitdaging voor 2024 zal er specifiek in bestaan om alsnog de ETIAS-unit reeds op deze nieuwe locatie te kunnen uitbouwen.

Ook op operationeel niveau werden heel wat successen geboekt in 2023. Er werden honderden verdachten verhoord, gearresteerd en tientallen parentale ontvoeringen verhinderd op basis van een BelPIU Politie-alerts. Er werden gedetailleerde informatierapporten opgesteld in het kader van terrorisme en meer dan honderd arrestaties verricht in het kader van moord, mensenhandel of diefstal met geweld. In het kader van de strijd tegen drugtrafiek betekenen niet minder dan 160 positieve controles en bijna 50 aanhoudingen een belangrijke bijdrage. Daarnaast maakte de BelPIU-Politie duizenden reisdossiers over aan onderzoeksrechters of Procureurs om hen met vitale informatie te ondersteunen in hun onderzoeken. De gedetacheerden van de douane onderschepten met de hulp van hun collega's op het terrein grote hoeveelheden verboden middelen, waaronder drugs, namaakproducten, cultuurgooier en niet-aangegeven tabak. Ook voor de inlichtingendiensten bleken reisdossiers in toenemende mate een essentieel instrument. Door reispatronen te analyseren konden zij potentiële veiligheidsrisico's vaststellen en proactieve maatregelen nemen om die risico's te beperken of beter in kaart te brengen.

Tot slot is NTTC/BelPIU al sinds zijn lancering een internationaal toonaangevende autoriteit met een reputatie die hoog kan gehouden worden door de dagelijkse inzet om het nog beter te doen. Het mag duidelijk zijn dat het NTTC dagelijks rekening moeten houden met een steeds veranderend strategisch en operationeel landschap.